

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 310/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného advokátom JUDr. Ľudovítom Surmom, Pavlice 183, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-7C/36/2009 a sp. zn. 101C/61/2023 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-7C/36/2009 a sp. zn. 101C/61/2023 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 410/2021-25 zo 16. septembra 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 101C/61/2023 konal bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 7. marca 2024 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy postupom Okresného súdu Trnava (predtým Okresného súdu Piešťany) (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. PN-7C/36/2009 a sp. zn. 101C/61/2023 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie 8 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 310/2024-12 z 25. júna 2024 ju prijal na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 410/2021-25 zo 16. septembra 2021. Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť odmietnutá ako neprípustná podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), resp. ako zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou Okresnému súdu Piešťany 22. februára 2002 domáhal zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k bytu. Súd rozsudkom č. k. 7C/36/2009-971 z 12. novembra 2020 žalobu zamietol z dôvodu, že sťažovateľ nie je spoluvlastníkom bytu, pretože nebol spôsobilý podiel na byte nadobudnúť. Predmetný rozsudok okresného súdu bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11Co/16/2021 z 22. júna 2021 a nadobudol právoplatnosť 12. júla 2021.

4. Na základe sťažovateľom podaného dovolania Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 1Cdo/87/2022 z 27. septembra 2023 zrušil oba rozsudky súdov nižšej inštancie a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného konštatoval, že „*súdy z nepochopiteľných dôvodov pristúpili k aplikácii § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka aj napriek tomu, že žalobca sa takejto ochrany nedomáhal ani o ňu nestál a bola to práve žalovaná, ktorá sa v procesnej obrane snažila domôcť zneplatnenia žalobcovho právneho úkonu. Takýto postup súdov však úplne poprel zmysel a účel § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorým je ochrana práv osôb konajúcich v duševnej poruche.*“. Uznesenie najvyššieho súdu nadobudlo právoplatnosť 18. októbra 2023.

5. V súvislosti s podaným dovolaním bola vec najvyššiemu súdu predložená 5. októbra 2021, ale 30. marca 2022 bola vrátená ako predčasne predložená. Po odstránení nedostatkov bola najvyššiemu súdu opätovne postúpená 5. mája 2022 a po skončení dovolacieho konania bola

okresnému súdu vrátená 16. októbra 2023. Následne bola zapísaná pod novú sp.zn. PN-101C/61/2023, pod ktorou sa ďalej vedie konanie, a pridelená novej zákonnej sudkyňi. Podľa aktuálnej informácie poskytnutej okresným súdom boli následne vykonané dielčie procesné úkony (priznanie znalečného, výzva právnenému zástupcovi, rozhodnutie o oslobodení od súdnych poplatkov) a v júli 2025 bola vec znova prerozdelená novému zákonnému sudcovi a dosiaľ nie je meritórne rozhodnutá.

6. Sťažovateľ už pred ústavným súdom namietal prietahy v napadnutom konaní, a to skoršou ústavnou sťažnosťou doručenu 23. júna 2021, o ktorej bolo rozhodnuté nálezom č. k. III. ÚS 410/2021-25 zo 16. septembra 2021, právoplatným 28. septembra 2021. V predmetnom náleze ústavný súd konštatoval porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/36/2009 a priznal mu primerané finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

7. Sťažovateľ zhodne ako v predošlej ústavnej sťažnosti argumentuje, že sa počas trvania sporu stihol opätovne oženiť, vychovať dve deti a stať sa dôchodcom, čím je (negatívne) ovplyvnená jeho schopnosť dosiahnuť požadované vyporiadanie zrušeného spoluvlastníctva vyplatením hodnoty podielu žalovanej. Je presvedčený, že konania, v ktorých bol vydaný nález ústavného súdu, majú prebehnúť s väčšou rýchlosťou, čo sa v jeho veci nedeje, a tvrdí, že okresný súd napriek vráteniu veci zostáva opäť pasívny a nečinný. Uvádza, že súd sa z vlastného podnetu zaoberal viac ako osem rokov otázkou nepodstatnou pre meritórne rozhodnutie v danej veci (zdravotný stav a súkromie sťažovateľa), čo viedlo aj k tomu, že pôvodný účastník konania nevydržal čakanie na rozhodnutie súdu a predal svoj podiel, čím konanie nabralo ďalší zbytočný rozmer. Poukazuje aj na celkovú dĺžku konania, keďže od podania žaloby uplynulo 22 rokov (v čase podania ústavnej sťažnosti), a zdôrazňuje, že súd od vrátenia veci nevykonal vo vzťahu k stranám žiaden úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti predložil popis úkonov vykonaných vo veci od predchádzajúceho nálezu ústavného súdu a zdôraznil, že v danom prípade ide o rozsiahlu a skutkovo zložitú vec, keďže vyjadrenia a procesné návrhy strán sporu (aj samotného sťažovateľa) majú vplyv na dĺžku konania. Predseda okresného súdu uviedol, že nezistil žiadne objektívne ani subjektívne prietahy v konaní, ktoré by vznikli po 16. septembri 2021 a boli spôsobené zákonnou sudkyňou alebo pracovníkom okresného súdu. Taktiež poukázal na to, že spis sa v období od októbra 2021 do marca 2022 a od mája 2022 do októbra 2023 nachádzal mimo dispozičnej sféry okresného súdu (na najvyššom súde, pozn.), a teda okresný súd nemal možnosť vo veci vykonávať žiadne úkony. Vzhľadom na to označil ústavnú sťažnosť za nedôvodnú a neopodstatnenú a navrhol, aby jej ústavný súd nevyhovel. Zároveň vyjadril zásadný nesúhlas s navrhovanou sumou požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú považuje za zjavne neprimeranú a ničím

neodôvodnenú, a evokuje iba snahu o získanie majetkového prospechu. V závere vyslovil prísľub, že po naštudovaní spisu z dôvodu zmeny zákonného sudcu a rozsahu spisového materiálu bude vo veci určený termín pojednávania.

II.2. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ v replike zotrval v celom rozsahu na argumentácii uvedenej v ústavnej sťažnosti a zdôraznil, že dovolanie podal 30. júla 2021 a okresný súd vykonával úkony dovolacieho konania viac ako 279 dní, a to aj napriek jednoznačnému a presnému postupu a lehotám upraveným Civilným sporovým poriadkom. K správne predloženiu spisu na rozhodnutie o dovolaní došlo až v máji 2022, čo nepovažuje za primerané. Okresný súd tak podľa neho zodpovedá v celom rozsahu aj za prieťahy v období, keď nesprávne predložil spis dovolaciemu súdu. Ďalej akcentoval, že od zaevidovania rozhodnutia najvyššieho súdu v elektronickom súdnom spise (12. október 2023) uplynulo k podaniu tohto vyjadrenia ďalších viac ako 287 dní, keď nebolo uskutočnené ani nebolo nariadené žiadne pojednávanie vedúce k meritórnemu rozhodnutiu. Vyjadril presvedčenie, že v danej veci neexistujú žiadne zložité skutkové okolnosti, a dal do pozornosti, že okresný súd sa z vlastnej iniciatívy (bez návrhu strán sporu) v konaní rozhodol skúmať jeho duševný stav, pričom tento postup a jeho závery boli dôvodom, prečo dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutia súdov nižšej inštancie. Upozornil, že od 30. júla 2021 nepodal jediné vyjadrenie ani procesný návrh, ktorý by mal zvýšiť zložitosť rozhodovania súdu, a od podania žaloby ani raz neupresňoval, ani nezmenil to, čoho sa v konaní dožaduje, ako to tvrdí okresný súd. Procesné úkony uskutočnené okresným súdom po vrátení veci z dovolacieho súdu nepovažuje za postup súdu vedúci k odstráneniu stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza. Ďalej uviedol, že nový zákonný sudca nepotrebuje naštudovať 1 500 strán spisu, ale len sa oboznámiť s rozhodnutiami vo veci a predvolať strany sporu na pojednávanie. Uvedené nie je náročné a ani predvolanie na pojednávanie nemusí spracovať sudca. Preto je podľa neho evidentné, že okresný súd nerešpektuje už vydaný nález a v konaní ďalej spôsobuje zbytočné prieťahy.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Podstata námietok sťažovateľa súvisí s tvrdeným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorý sa podľa neho vyznačuje výraznými obdobiami nečinnosti, ako aj nesústreďenej činnosti, a to aj po právoplatnosti nálezov ústavného súdu č. k. III. ÚS 410/2021-25 zo 16. septembra 2021.

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne

až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 318/2022).

13. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa.

14. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd už v predošlom náleze konštatoval, že konanie o zrušenie a vyporiadanie spoluvlastníctva patrí medzi štandardnú agendu všeobecných súdov. Ústavný súd bežne zohľadňuje zložitosť právnej veci, no konanie prevyšujúce obdobie dvadsiatich dvoch rokov je na riešenie akejkoľvek zložitej právnej otázky ústavne neakceptovateľné (porov. III. ÚS 62/06).

15. V preskúvanom období (od septembra 2021) neboli v správaní sťažovateľa zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku napadnutého konania.

16. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, keďže je osobou vyššieho veku, aj vzhľadom na jeho zhoršený zdravotný stav zasahuje neprimerane dlhé trvanie sporu negatívne do jeho prežívania staroby. Preto by malo byť úlohou súdu zvlášť v týchto prípadoch venovať zvýšenú pozornosť a dbať o riadny a plynulý priebeh konania s cieľom jeho ukončenia v primeranej lehote (m. m. I. ÚS 497/2023).

17. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní od právoplatnosti predchádzajúceho nálezu ústavného súdu, t. j. od 28. septembra 2021. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

18. Z už opísaného priebehu napadnutého konania vyplýva, že okresný súd 5. októbra 2021 predložil spis najvyššiemu súdu, ale tento mu bol vrátený a až po odstránení nedostatkov došlo 5. mája 2022 (po 7 mesiacoch) k správne predloženiu veci na rozhodnutie o podanom dovolaní. Od vrátenia veci z najvyššieho súdu 16. októbra 2023 okresný súd nenariadil ani neuskutočnil jediné pojednávanie, a tak uplynulo ďalších dvadsaťdva mesiacov, počas ktorých súd vo veci sťažovateľa nevykonal úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu. Taktiež skutočnosť, že dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutia súdov nižšej inštancie, viedla k predĺženiu konania, čo možno vzhľadom na najvyšším súdom konštatované pochybenia pričítať aj na ťarchu okresného súdu.

19. Na základe uvedených zistení je zrejmé, že okresný súd od právoplatnosti predošlého nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 410/2021 nezvolil v súdnom konaní taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako žalobca nachádza.

Vzhľadom na to ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu (do 31. mája 2023 postupom Okresného súdu Piešťany) v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 410/2021-25 zo 16. septembra 2021 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

20. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, v súlade s čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. Sťažovateľ žiada priznať od okresného súdu primerané finančné zadost'učinenie 8 000 eur z dôvodu neakceptovateľnej a neprimeranej celkovej dĺžky súdneho konania, ako aj z dôvodu utrpenej ujmy a pocitu trvalej neistoty, že sa vzhľadom na svoj vek a zdravotné ťažkosti právoplatného rozhodnutia už nedožije. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Zhodne s okresným súdom považuje požadované finančné zadost'učinenie za neprimerané.

23. Zohľadňujúc všetky okolnosti daného prípadu, najmä predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa, a berúc do úvahy popísanú nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 410/2021, ako aj finančné zadost'učinenie priznané sťažovateľovi týmto skorším nálezom (bod 6 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadost'učinenie 1 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti uplatneného finančného zadost'učinenia ústavnej sťažnosti nevyhoveli (bod 5 výroku tohto nálezu). Deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012, I. ÚS 257/08).

V. Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádza z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom v relevantnom období (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (§ 11 ods. 3 vyhlášky) uskutočnený v roku 2024 predstavuje 343,25 eur spolu s režijným paušálom 13,73 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje 356,98 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo celkovo predstavuje 713,96 eur a po zvýšení o daň z pridanej hodnoty 856,75 eur. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľa zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože jeho právny zástupca je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnemu zástupcovi sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Za úkon vyjadrenie k stanovisku okresného súdu doručené 26. júla 2024 odmenu nepriznal, keďže neobsahovalo žiadne nové skutočnosti ani argumentáciu, ktorá by ústavnému súdu nebola známa z obsahu vyjadrenia okresného súdu a zo samotnej sťažnosti.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

27. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu